

УДК 72.011

ОБРАЗ ЛЮДИНИ-ТРУДІВНИКА НА ПРИКЛАДІ ПОРТРЕТІВ З КОЛЕКЦІЇ ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ «ФРУМУШИКА-НОВА»

Чепульська М. Ю., член союзу художників України, асистент кафедри образотворчого мистецтва

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Тел. (048) 7206372

Анотація. В статті розглядаються питання, пов'язані з відображенням теми людини праці в мистецтві за принципами реалістичного портрета.

Резюме. В статье рассматриваются вопросы связанные с отображением темы человека труда в искусстве по принципам реалистического портрета.

Постановка питання. Розглядаються основні проблеми при здійсненні реалістичного портретного образу.

Мета роботи: виявити головні фактори, які забезпечують характерне створення реалістичного портрету людини-трудівника.

Задачі роботи: проаналізувати основні принципові прийоми побудови образу людини-трудівника на прикладі сучасних портретів з художнього музею «Фрумушика-Нова».

Кожному художнику, що цікавиться зображенням людини, притаманне бажання зробити портрет, що найбільш повно передає зовнішній і внутрішній вигляд людини. Портрет повинен передати не тільки зовнішній вигляд людини, але і розкрити його внутрішні якості. Він дає уявлення як про індивідуальні особливості зовнішності, характеру і душевного стану даної особи, так і про відображені в його зовнішності характерні риси, властиві цілій суспільній групі людей та історичній епосі. Створюючи портрет окремої людини, художник може вирішити задачу великого ідейного значення.

Цінність портрета як художнього твору залежить від того, наскільки глибоко художник зумів зрозуміти внутрішній світ зображуваної людини, передати її характерні риси; з якою майстерністю зміг висловити свій композиційний задум засобами рисунку і живопису.

У композиційному задумі портрета художник враховує не тільки пластичні якості натури, але і внутрішній світ людини. Вирішуючи портрет так чи інакше, художник виходить з уявлення про позитивні і негативні риси характеру, про суспільне значення портретованого.

Можна коротко сформулювати **головні завдання портрета:**

1. Портрет повинен достовірно, правдиво передавати зовнішній вигляд зображуваної людини, тобто повинен бути схожим.
2. Портрет повинен виражати риси характеру людини і її душевний стан в момент, який визначається задумом художника.
3. У портреті знаходять своє відображення загальні типові риси тієї суспільної групи людей і тієї епохи, до якої належить натурник [2].

Портретний жанр пережив за багато століть великий шлях розвитку, який залежав від різних тенденцій і чинників. Сплеск зображення людини-трудівника в портретному жанрі припав на радянські часи. Ода жінці-рабiтницi, героїзація простих пролетаріов – людей нового суспільства. Часто ці портрети-типи не передавали особисту схожість, а

несли образ сильної духом і тілом людини, героя соціалістичної праці, передовика виробництва і гордість своєї професії.

Крім ідейного підґрунтя, була і фінансова підтримка держави, що сприяла створенню серій і циклів портретів робочих людей. Ідеологічна політика Радянського Союзу потребувала популяризації образів робітників і селян. Часто зображуваний чоловік перебував на своєму робочому місці, з атрибутами професії, інструментами праці. Допоміжним засобом був фон, що підкреслював масштабність і включав відомості про місце роботи людини-трудівника.

У наш час художники майже не мають підтримки держави. Немає минулих масштабних замовлень, немає закупівель міністерства культури. У багатьох сферах роботу художників замінили комп'ютерні дизайнери. Не всім вдається сьогодні заробити своєю творчістю. Все більше і більше художник залежить від естетичного смаку замовника. Спеціальній художній освіті виділяється все менше фінансування з бюджету, змушуючи «нерентабельні» професії забезпечувати самих себе. Таким чином, реалістична «стара» школа живопису поставлена на межу зникнення. Це привело портретний жанр, як і жанр сюжетної картини, в кращому випадку до схематичного етюдю. Можливо, через роки мистецтвознавці будуть відзначати в портетах нашого часу швидку етюдну тенденцію і комерційне, салонне віяння. В сучасному мистецтві все більше відчувається засилля нефігуративізму, за яким дуже легко ховаються нездатність до анатомічної побудови і живописної виразності. «Целофановий» вік відсунув убік великовагові портрети ідеалізованих, мужніх селян і робітників, прикриваючись комп'ютерними ефектами і безпредметними абстракціями. І поки цінителі живопису і одного з найважчих жанрів мистецтва портрета, відвідують художні музеї та галереї, вдивляючись в мужні очі і натруджені руки людей минулої епохи, в приватному художньому музеї «**Фрумушика-Нова**» експонується десятки сучасних реалістичних портретів простих жителів села – трудових людей, соціально значущих у своїй місцевості.

Унікальний на сьогоднішній день за своїми масштабами та ідеєю арт-проект об'єднав українських художників, що відгукнулись на заклик оспівати образ трудівника Бессарабії. Кожному художнику треба було познайомитися і поспілкуватися з представниками трудових професій. В результаті були написані портрети з атрибутами праці того чи іншого працівника. Цей різновид портрета має назву **портрет-картина**, бо портретований представлений в смисловому і сюжетному взаємозв'язку з оточуючим його світом речей, природою, архітектурними мотивами [1].

Усі герої портретів працюють в центрі етнографічного, зеленого, сільського туризму та сімейного відпочинку «**Фрумушика-Нова**», що в Тарутинському районі Одеської області. Серед них представники найпростіших і одночасно найбільш значущих і корисних для сільської місцевості професій: кухар, дояр, виноградар, пасічник, егер, ветеринар, пастух, конюх, чабан, тракторист, столяр і т. д.

Розглянемо більш детально портрети з музею.

На мальовничому полотні художниці **Юлії Грачик** ми бачимо дояра в кращих традиціях зображення людини праці. Він знаходиться за роботою. Портрет написаний в стриманих, теплих тонах. Холодна колірна гамма світлого халата виділяє фігуру людини (рис. 1).

Пасічник на портреті заслуженого художника України **Михайла Пархоменка**, зображений з застосуванням авторської техніки. Жовто-медова гама твору підкреслює професійну приналежність зображуваного. Смисловим фоном для зображення нашого героя служать птахи-бджолоїдки, що дуже шкодять бджолиним сім'ям. Пасічник одягнений у робочий спеціальний одяг, в руках тримає стільники, які символічно

перевтілюються в плакат «Розшукується» (Wanted) з профілем пtiці-шкідника (рис. 2).

Косар пензля чернівецького художника **Віталія Писарюка** сповнений духом значимості своєї праці. Радість від роботи відображається на обличчі чоловіка. Після трудового дня він ретельно вичищає і точить атрибут своєї професії – косу (рис. 3).

Марія Чепульська зобразила захисника фауни «Фрумушики-Нова» – єгеря. Він охороняє багатотисячні овечі отари, міні-зоопарк від вовків і хижих птахів, що завдають істотної шкоди тваринам села. На портреті єгер тримає атрибут своєї праці – рушницю, направлену в правий верхній кут, що символізує рішучість його дій і динаміку всієї композиції. Позаду нього стоїть конячка-помічниця, що символізує силу і захищеність. На руці, як символ людської доброти і охорони природи, сидить красень-фазан. Чоловік «не вміщується» у форматі, що підкреслює величність сільського воїна.

Цей портрет – приклад багатошарового живопису, заснованого на накладенні декількох барвистих шарів. Кожен шар фарби необхідно просушити перед нанесенням наступного шару, що впливає на термін виконання, але сприяє поглибленню тону і кольору твору (рис. 4).

Рис. 1. Грачик Ю. «Дояр» п.о., 90x70

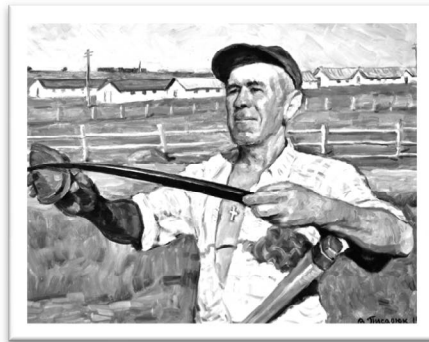

Рис. 3. Писарюк В. «Косар» п.о., 70x90

Рис. 2. Пархоменко М. «Пасічник» к., о., 100x80

Рис. 4. Чепульська М. «Єгер» п. на картоні 68x86

Дана серія портретів, за ініціативою власника художнього музею О.А. Паларієва, що запросив художників, оспівує людей Бессарабії, міцно стоячих на землі і не втративших багатотисячових традицій ведення сільського господарства. Портрети знаходяться в музеї, в безпосередній близькості до робочих місць зображуваних героїв.

Висновки: Портрети робітників пронизані торжеством трудових буднів. Кожен з них сповнений відповідальністю за свою справу, він кращий в своїй роботі, тому і удостоївся зображення на портреті. Маємо надію, цей арт-проект покаже, що традиції реалістичної школи в живопису живі і в ХХІ столітті. Знову художник нагадав суспільству про поезію М. Рильського «Труд переростає у красу»!

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабажанов А. Х. Портрет – изображение человека [Текст] / Молодой ученый. — 2012. — №5. — С. 391–395.
2. Портрет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://paintmaster.ru/portret-pok.php>